

ԱՆՏԻՊ ՔԵՐՈՒԱԾՆԵՐ-Մ. ՄԱՆՈՒԵԱՆՍԻ (I)

ՅՈՒՍԱԽԱՐ ԵՐԱԶՆԵՐ

Ս Ի Ր Ե Ր Գ

Փոքրիկ մանուկ մը գեղեցիկ
Գիշերն ամբողջ կը մըտածէր
Որ այգին հետ վառ, գողտրիկ,
Պիտի կազմէ վարդի փունջներ:

Հուսաբացի երբ ան, ուրախ,
Պարտէզ վաղեց զուարթերես,
Սըրտէն քաշեց տըխուր մի ախ,
Չըկար վարդն իր գեղեցկատես:

Գիշերուան մէջ մըրբիկ մը գոռ
Խորտակեր էր թըփիկն աղուոր...:

X

Ես ալ երբեմն այդ մանկան պէս
Օրեր ամբողջ կը խորհիմ յար
Եւ ապազայ մը ոսկեհիւս
Կը պատրաստեմ ես ինձ համար:

Բայց երբ առջիս կ'ելլեն խուփեր
Ու կ'աւերեն յոյսերս ծաղկած,
Կը պարուրեն սիրտս խոր վիշտեր,
Միշտ թողելով զիս այլալսած:

14 Դեկտ. 1922 (ձիւնիկի սքրանաց)

1) Իմ երիտասարդ ու սիրելի բարեկամներէս
մին, Վրոյր Մազմանեան, որ աստե՛մ մը իր հօր հետ
Փարիզ մնաց եւ յետոյ ամօր հետ գնաց Պէյրութ
ուր ցարդ կը գտնուի, ինձի գրկած է օրհնակու-
թիւն մը ողբացեալ Միսաֆ Մամուշեանի ֆամի մը
ամտով քերթաւորներու գոր ան իրեն նուիրեր է
իր Փարիզէն մեկնած օրը՝ հետեւեալ ձևով՝ «Սի-
րելի բարեկամս, Վրոյր Մազմանեանին, իր Սու-
րիա մեկնումին առթիւ, շուտով Հայաստանի մէջ
միանալու մտադրամբով, կը նուիրեմ սոյն տետրա-
կը, Միսաֆ Մամուշեան, 1 դեկտեմբեր, 1935:»
Ինք հետ էին այդ բանաստեղծութիւնները գոր

Ամէլիա ին

Գանձիս ներքեւ հազար յուշեր կան երէկէն,
Ու բերս խոհեր ամէն բողբ կուտայ ներկան.
Հազար երգի, հազար գոյնի, աստուածօրէն
Կը խորսուզուիմ ես գաղտնիքին ամէն վայրկեան:

Հազար երգէն մէկն ես սրտիս,
Հազար խոհէն մէկը միայն,
Ամէն ուղի ինչո՞ւ սակայն
Քե՛զ կը տանի ակամայ դիս:

Ես փշրեցի մրտածութիւն մուրճին ներքեւ
Հողիս գերող սիրոյ կուռքին պաշտումն անհուն,
Եւ յուսացի կաշկանդումէ գերծ արդարեւ
Պիտի կրնամ ղեկը կեանքիս ուղղել հեռուն:

Ըստիպեցի սիրտըս — թիթեռ —
Հիւ գալ շուրջը ծաղիկներուն.
Սակայն ի գո՞ւր, ան մոլորում՝
Սիրոյ բոցին բոլորն է դեռ...:

Փարիզ, Օգոստ. 1930

Մամուշեան նուիրած էր Մազմանեանին, բայց աս-
տանցմէ նուիրեմ, Վերացում եւ Ազօթը վերնա-
գրով, արդէն տպուած են Անահիտի մէջ տարի-
ներ առաջ:

Անահիտի յաջորդ թիւին մէջ պիտի հրատարա-
կեմ յօդուած մը գոր Պէյրութի բարեկամներէս
մին ինձի գրեած է Գառնիկ Մազմանեանի մասին
որ Պէյրութի մէջ վախճաներ է 1944 դեկտեմբեր
1ին եւ որ ազնիւ ու արժեքաւոր ազգային գործիչ
մը եւ հայ մամուլի վաղեմի անձնուէր աշխատաւոր
մըն էր:

Ա. 2.

Վ Ա Յ Ր Կ Ե Ա Ն Ն Ե Ր — Միլիին

Ոչ մէկ դրդանք չի դարպասեր իմ սրտին,
 Երազանքներս կը մահանան յամրագին
 ձիրաններուն մէջ ձանձրոյթին գիրակեր:
 Վաղուց Աստուածն իր դահէն վար եմ առեր
 Ու խորտակեր հաւատամքիս կուռքը հին,
 Կը նետեմ զայն ոտներուն տակ ամբոխին...:
 Ու տարօրէն, ո՞հ, պարտասած ինքն իրմէս,
 Զայրոյթիս հոծ բոցերու՝ մէջ խենթի պէս
 Կ'ուզեմ այրուիլ, կ'ուզեմ զատուիլ ես ինչ:
 Մինչ անանուն կարօտ մ'հողւոյս մէջ կ'երկնէ
 Հոյլ մ'ըղձանքի, որ խելայեղ ու տարտամ,
 — Անպարագիծ թեւերովն իր թախճանքի, —
 Զիս համակող մուծին մէջ յար կը շրջի:

Փարիզ, 16 Դեկտ. 1932

*

Ե Ր Կ Մ Տ Ա Ն Ք

Օձի նըման կը խայթէ դիս անդադար մի կասկած,
 Մըտածումներս, անհաւասար, մեղկութեան մէջ
 Են՝ լըքուած,
 Կամքն ըստուկ մ'է քըմայելին... երկու տեղեր
 Կ'ողորին
 Զըղազըգիւ, անհամբեր՝ պայքարին մէջ
 Կայ ներքին:

Զայրոյթներով հրդեհուած ատելութիւն մը իմ մէջ
 Կը բորբոքէ տարօրէն ու կ'այրէ դիս անընդմէջ...
 Ուժերն են միշտ հաւասար իմ խօլական տաղան-
 պին.
 Կըռին անվերջ կ'արծարծի, յաղթանակն է
 Դժուարին:

Ընդմիջելու անկարող հանդիսատես մը ներկայ
 Ըսպասումէն յափրացած՝ ձանձրոյթին գիրկը
 Կ'իշխայ,

Այդ հոգիս է, ընթերցող, զոր կ'ուզեմ արդ
 Զի տառապանքս ա'յն է լուկ, որ ես զայն չեմ
 ճանչնար ա'լ...:

Փարիզ, 20 Օգոստ. 1933

*

Ո Ի Ր Ա Խ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Ուրախութիւն լուսերես, վաղուց է չեմ տեսեր
 Բեզ.
 Մըտերիմ է հոգն ինծի, թախի՞ծն յար կախ է
 Է դէմքէս.
 Զուր կը դարձնեմ օրերուն ապրուած էջերը բոլոր.
 Կորսւեր է հետքդ, աւա՛ղ, իմ անցեալին
 Հետ մոլոր...:

Մըտածումիս անողոք ակերտուն մէջ մի առ մի
 Ամփոփուած են խնդութեան խոյանքները

Վաղեմի,
 Տառապանքիս առօրեայ զաւակն եմ ա'լ ընտանիս
 Զեռքն ձեռքին մէջ՝ ան զիս ամէն բաղդի
 Կը տանի...:

Սակայն հողւոյս խորերէն յիշատակի մը պէս հին,
 Կը վերածնինս մերթ յանկարծ ու կը յառնես
 Դուռն ուժգին,
 Երանութեան հոսանքներ կուգան պահին
 Ընդմէջէն
 Ու բեղմնաւոր յոյսերով դիս կ'ողողին
 Ուղիօրէն...:

Այցեկութեանդ շընորհով կը մաքրանամ հոգերէս
 Եւ հայրիկն մէջ կեանքիս ես ինձ կը գտն
 մանկան պէս.
 Երախտապարտ եմ քեզի որ դուռն անմար ես
 Իմ մէջ
 Ինչպէս կըրակն անթեղուած՝ մոխիրներուն
 տակ անչէջ:

Փարիզ, 19 Նոյմ. 1933

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԴՈՒՄ

(Անվերնագիր)

Պուրժուսներ ժըրալան, դուք ոք դարու
կենցաղին
շեկավարներն էք հանուր՝ ձեր հանճարով
լուսածին,
Քաղաքակիրթ աշխարհի դուք բերածոյ
գիտուններ,
Շարժումն ա'լ ձեզ կ'ուրանայ, տեսէք ի'նչպէս
էք լըքուեր:

Քաղաքն համայն հիւանդ է, անդամալոյծ ու
չըւար,
Ձի բարախեր սիրտն անոր, ու երակներն
աստատար
Յանկարծ ցամքեր են կարծես... իր խօլ վազքէն
ստորեայ
Կեանքն համօրէն դժգոհած, դայրոյթներով
կը սարսալայ...

Գործարանները բաց են, բայց սուլիչներ
սըրածայն
Ձուր կ'աղերսեն աշխատող բազումներուն
սրբազան,
Փողոցներուն մէջ զաղքին՝ անոնք այսօր կը կըռնեն
Վաղուան իրենց պահանջքին, երազին կամքն
հրեղէն:

Քսանըշորս ժամ գործադուլ, այս մէկ ցոյցն է
ձեր ուժին,
Մարդանք տարտամ սրտերուն, փորձ ճանչնալու
ձեր ուխտին
Ձինկիցներն հոգեցաւ, դաւաճաններն անանուն,
Որոնք մեղձով են կերտած իրենց փառքերը
փխրուն:

Մեր ընդհանուր գործադուլն, ազգանքան
Ֆաշիզմին,
Որ անտարբեր կը լողայ ոճիրներուն մէջ իր հին,
Թէ իր արեամբ պիտ' մաքրենք ոճիրները
դարերուն,
Թէ մեր վըճիռն այս անգիրդ դատակրօնքն է
դարուն:

Փարիզ, 12 Փետր. 1934

X

Ամառնային դիչերն հեշտին կը թաւալի գետի
նրժան
Իր հունին մէջ՝ երազանքի ու քաղցրութեան շունչ
մ'իր վըրան.
Աստղերն անմար լապտերներ են, կը խնկարկէ
հովը բուրեան,
Ոորհուրդներու սիրազալար տաճարին մէջ
յաւերժական:

Ընկողմանած մահճակալին մէջ մեղկիւրան ու
մեղապարտ,
Աղջիկն արբշխ, աչերն երկինք դէպ ի աստղերն
յառած անթարթ,
Ջըյազեցած իր տենչանքին կաղտնիքն անլոյծ
կարծես կ'ըղձայ
Տիեզերքի խուլ Աստուածէն որ աստ ու անդ
կը յամենայ:

Ըստինքներու զոյգ պըտուկներն լի հեշտութեան
բուռն աշխով,
Շրթներն ամփոփ՝ հաւաքած են կարծես մարմինն
իղձը խռով,
Ու դուրս ցըցուած, — ըզգայասէր, կըրքի
նըւան, — կը պաղատին
Որքիւ բաժկին հըլպին շրթներն այժամաբաղուն
տարփամարմին:

Կախարդանքի կախօրրանին մէջ կ'օրօրուի աղջիկն
անվերջ
Ու կը սպասէ որ սէրն հոսի երակներուն մէջ
իւ ըստերջ,
Մինչ Սէրն իր մէջ ներքնօրէն յար կ'ենայ ուժգին
ու կենսայօրդ,
Բայց չի գիտեր, զի սիրտն որսուած է ձանձրոյ
թէն, — անա'րդ որսորդ...

Փարիզ, 21 Օգոստ. 1934